

Список використаних джерел:

1. Громовий Я.С. Правова цінність як загальнотеоретична категорія. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право».* 2019. № 59. Том. 1. С. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-3322.59-1.5>
2. Качур В.О. До визначення поняття «правова культура» у правознавстві. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал.* 2019. № 10(1). С. 12–19. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.01.002>
3. Качур В.О. Категорія «цінність» у теорії правової культури: до визначення поняття. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал.* 2020. № 11(1). С. 6–12. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/law2020.01.001>
4. Радбрух Г. Філософія права: пер. с нем. Москва : Междунар. отношенія, 2004. 238 с.
5. Слабак М.М. Класифікація цінностей у праві (за матеріалами практики Страсбурзького суду). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична.* 2014. Вип. 3. С. 21–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2014_3_5
6. Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення у контексті сучасного українського праворозуміння. *Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі.* 1999. № 2. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=416>
7. Kachur V., Protosavitska L., Khomiachenko S., Moriak-Protopopova Kh. Legal Culture as a Condition for Sustainable Development of Ukrainian Society. *European Journal of Sustainable Development.* 2020. Vol. 9 No. 4. P. 211–218. DOI: 10.14207/ejsd.2020.v9n4p211

Ткаченко В.В.
магістр 2 року навчання,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ПРАВОВА ЦІННІСТЬ ЯК ФУНДАМЕНТ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Останнім часом очевидним стає той факт, що успішне вирішення соціальних, політичних, економічних завдань, що стоять перед державою і суспільством, неможливо забезпечити без якісного зростання правової культури суспільства в цілому і окремої особистості, виховання

шанобливого ставлення до права і закону, формування у громадян установок на дотримання законодавства, активна поведінка по втіленню правових приписів в життя.

Правова культура представлена в вигляді різновиду загальної культури зі своїми ознаками, елементами, структурою, рівнями, виконуваними функціями, тобто являє собою систему матеріальних і духовних цінностей, які відносяться до правої дійсності конкретного суспільства. Також варто акцентувати увагу на тому, що цінність правої культури міститься в тому, що вона забезпечує стабільність суспільства, подальший прогрес та пов'язана з такими його атрибутами, як правова ідеологія, правотворчість, законодавство, законність, правопорядок, інститут прав людини, правозастосовна діяльність тощо. Рівень правої культури є показником правового прогресу рівнем розвитку правої реальності.

Правова культура охоплює досягнення усіх поколінь у сфері правої діяльності. Однак, це не означає, що всі результати правої культури минулих епох включаються в правову культуру суспільства. Тільки прогресивні та демократичні її елементи можуть служити людям, що живуть у громадянському суспільстві. Злочини, правопорушення, правовий ніглізм та інші негативні вияви є складовою правового життя, але ніяк не входять до правої культури. Підхід до розгляду правої культури, як винятково позитивного феномену, що містить лише позитивні правові явища, розділяє чимало провідних науковців [8, с. 25].

Правова культура є специфічним різновидом культури суспільства загалом. Серед ознак культури вказують на цінності, які становлять її фундамент [3, с. 16]. Цінність – це не об'єкт, що співвідноситься із даним поняттям, не відношення до об'єкта і не властивість речей. Це вираження лише людського способу життя. Цінність знаходиться між суб'єктом і об'єктом, одночасно протиставляючи і поєднуючи їх. Цінність є закріпленням орієнтації людської свідомості на праґнення до будь-чого у прямій залежності від значущості цього щодо життєдіяльності людини [7, с. 116]. До ознак цінності сьогодні відносять такі: 1) ключовою ознакою категорії «цинність» є її «значимість» («значущість», «значення»); 2) цінності суб'єкт вибудовує в процесі своєї життєдіяльності, починаючи зі стадії цілепокладання; 3) когнітивним компонентом цінності виступають знання, які дають змогу суб'єкту виокремити властивості явища, які будуть оцінені ним на предмет їх значущості; 4) емоційним компонентом цінності є оцінка, за

допомогою якої суб'єкт лише фіксує належне, стверджує свій інтерес та з'ясовує, чи це відповідає його потребам і тим самим є значущим для нього; 5) оцінка є процесом чи процедурою надання певним явищам цінності (поцінювання або заперечення), розглядається як передумова встановлення цінності і складається з суб'єкта та об'єкта оцінки, а також її об'єктивної та суб'єктивної сторони; 6) цінність не можна окремо ототожнювати ні з суб'єктом та його потребами, ні з об'єктом оцінки, наділеним певними властивостями, оскільки самі по собі вони цінності не дають; 7) процес чи процедура встановлення цінності передбачає виконання послідовно певних розумово-емоційних дій; 8) цінності мають сутно соціальну природу; 9) одне і те саме явище може мати різну цінність для різних суб'єктів [4, с. 10].

Будучи різновидом загальної культури, правова культура уособлює собою синтез таких понять, як «право» та «культура», і є специфічним способом організації та розвитку правової життедіяльності учасників суспільного життя в конкретних історичних умовах, що визначає правову орієнтацію та правову позицію суб'єкта і проявляється в правових цінностях [5, с. 247]. Тому фундаментом правової культури є правові цінності.

Як загальнотеоретична категорія «правова цінність» може бути представлена у вигляді системи, яка передбуває в сфері правового регулювання та визначає відносини суб'єктів (людів), локальної спільноти або суспільства в цілому до явищ соціального життя. При цьому основною формою вираження явищ соціального життя у вигляді правових цінностей є норми права, що утворюють правову реальність. Правові цінності формуються шляхом вироблення ціннісних критеріїв, які в процесі розвитку держави і права мають здатність трансформуватися відповідно до світогляду, культури, правосвідомості. Це і зумовлює відсутність єдиного підходу до визначення змісту та суті категорії «правова цінність» в науковій літературі [2, с. 34].

Проявляються правові цінності в різних сферах і аспектах правового життя соціуму: в процесі правотворчості, в законодавчих та інших актах, які є підсумком правотворчості; в сфері реалізації права і правозастосованої діяльності; в області правовідносин, при здійсненні суб'єктивних прав і обов'язків; в різних політичних, а також правових інститутах, установах держави і громадянського суспільства; і навіть в області правової психології та ідеології.

Правова культура є мірилом правових цінностей, які притаманні конкретному суспільству. У структурі правової культури застосування поняття «цінність» є ключовим. Ми застосовуємо його, коли говоримо про людину, яка є центральним елементом правової культури. Головне завдання людини – усвідомлювати свою цінність протягом усього життя, особливо у процесі життєдіяльності. Це означає її здатність збудувати власну ієрархію цінностей, які визначатимуть не лише її правову культуру, а й культуру загалом [5, с. 246].

Європейський досвід ставлення до людини як найвищої цінності, пріоритет загальнолюдських цінностей є важливим для реалізації в Україні, що має реалізуватися через трансформацію свідомості та правової культури в українському суспільстві через розуміння того, що мають бути забезпечені такі цінності: відповідальність особи та держави, визнання людини, її прав і свобод найважливішою цінністю, ефективна система соціального захисту [6, с. 16].

Високий рівень правової культури, з одного боку, є необхідною передумовою утвердження основоположних принципів права, а з іншого – через основоположні принципи права правова культура конкретного суспільства стає частиною загальнолюдської культури [1, с. 8].

Правові цінності мають специфічні ознаки та ієрархічну структуру, а також класифікацію згідно існуючих критерій.

Поділ правових цінностей на універсальні (абсолютні) та відносні (релятивістські) обумовлений історичним розвитком тієї чи іншої цивілізації.

Отже, правові цінності виступають фундаментом правової культури, так як сприяють правовій культурі забезпечувати стабільність суспільства, його подальший прогрес.

Список використаних джерел:

1. Бахновська І.П. Поняття та цінність правової культури суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 7–10.
2. Громовий Я.С. Правова цінність як загальнотеоретична категорія. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право».* 2019. № 59. Том. 1. С. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-3322.59-1.5>
3. Качур В.О. До визначення поняття «правова культура» у правознавстві. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал.* 2019. № 10(1). С. 12–19. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.01.002>

4. Качур В.О. Категорія «цінність» у теорії правової культури: до визначення поняття. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал*. 2020. № 11(1). С. 6–12. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/law2020.01.001>
5. Качур В.О., Протосавіцька Л.С. Місце категорії «цінність» у теорії правової культури. *Modern achievements of EU countries and Ukraine in the area of law* : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. P. 1. S. 225–253. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-63-1.14>
6. Макеєва О.М. Ціннісний вимір правової культури в умовах трансформації правової системи. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 5. С. 15–18.
7. Невмержицька О.М. Цінність як поняття: теоретичні основи. *Грані*. 2015. № 7. С. 114–117.
8. Ноздрин О.М. Правова культура як позитивна складова правового життя. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: право*. 2013. Вип. 5. С. 23–29.